

AS Hansabanka 2007. gada 1. ceturkšņa pārskats

Bilances pārskats

2007 gada 31. marts
(pārskata perioda pēdējais datums) (tūkst.LVL)

Pozīcijas nosaukums	Pārskata periodā Banka	Iepriekšējā pārskata gadā Banka	Pārskata periodā Grupa	Iepriekšējā pārskata gadā Grupa
Kase un prasības uz pieprasījumu pret centrālajām bankām	340 582	367 313	340 582	367 313
Prasības uz pieprasījumu pret kredītiestādēm	102 391	120 733	102 393	120 735
Tirdzniecības nolūkā turēti finanšu aktīvi	14 222	8 783	14 217	8 756
Klasificēti kā patiesajā vērtībā novērtētie finanšu aktīvi ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā	138 794	132 007	139 016	132 241
Pārdošanai pieejami finanšu aktīvi	3	3	3	3
Kredīti un debitoru parādi	3 480 536	3 111 372	3 474 093	3 108 687
Uzkrājumi nedrošiem parādiem	(22 548)	(18 079)	(22 605)	(18 131)
Kredīti un debitoru parādi neto	3 457 988	3 093 293	3 451 488	3 090 556
Līdz termiņa beigām turēti ieguldījumi	16 514	50 067	16 916	50 468
Uzkrātie ienākumi un nākamo periodu izdevumi	11 035	9 952	35 927	34 501
Pamatīdzekļi	12 955	11 885	31 855	30 887
Nemateriālie aktīvi	106	75	119	86
Ieguldījumi radniecīgo un asociēto uzņēmumu pamatkapitālā	6 114	6 114	0	0
Pārējie aktīvi	6 753	7 314	7 480	7 882
Kopā aktīvi	4 107 457	3 807 539	4 139 996	3 843 428
Saistības pret centrālajām bankām	10 106	0	10 106	0
Saistības uz pieprasījumu pret kredītiestādēm	26 404	49 737	26 404	49 737
Tirdzniecības nolūkā turētas finanšu saistības	3 937	2 556	3 936	2 556
Noguldījumi	1 592 098	1 545 709	1 584 640	1 541 752
t.s.pieprasījuma noguldījumi	1 158 815	1 147 683	1 151 657	1 144 376
t.s. termiņnoguldījumi	433 283	398 026	432 983	397 376
Līdz termiņa beigām turēti ieguldījumi- bankas	2 054 187	1 790 873	2 054 187	1 790 873
Amortizētajā iegādes vērtībā vērtētās finanšu saistības	9 668	9 709	9 668	9 709
Uzkrātie izdevumi un nākamo periodu ienākumi	23 123	25 942	59 698	57 686
Uzkrājumi				
Nodokļu saistības	1 590	1 286	2 494	2 134
Pakārtotās saistības	24 598	24 598	24 598	24 598
Pārējās saistības	50 083	69 683	50 083	69 683
Kopā saistības	3 795 794	3 520 093	3 825 814	3 548 728
Kapitāls un rezerves	311 663	287 446	314 182	294 700
Kopā kapitāls un rezerves un saistības	4 107 457	3 807 539	4 139 996	3 843 428
Ārpusbilances posteņi	573 351	445 738	657 090	507 229
Iespējamās saistības	72 027	71 347	71 953	71 273
Ārpusbilances saistības pret klientiem	501 324	374 391	585 137	435 956

Peļņas vai zaudējumu aprēķins

2007 gada 31.marts
(pārskata perioda pēdējais datums) (tūkst.LVL)

Pozīcijas nosaukums	Pārskata periodā		Iepriekšējā pārskata periodā	
	Banka	Banka	Grupa	Grupa
Procentu ienākumi	51 939	25 971	56 093	28 321
Procentu izdevumi	(26 366)	(10 361)	(26 337)	(10 349)
Dividenžu ienākumi	7 815	5 903		
Komisijas naudas ienākumi	10 327	7 542	10 991	7 972
Komisijas naudas izdevumi	(2 930)	(2 022)	(3 010)	(2 114)
Neto peļņa/zaudējumi no tirdzniecības nolūkā turētajiem finanšu aktīviem un finanšu saistībām	99	443	27	10
Neto peļņa/zaudējumi no klasificētiem kā patiesajā vērtībā vērtētajiem finanšu aktīviem un finanšu saistībām ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā	(114)	318	(26)	368
Patiesās vērtības izmaiņas riska ierobežošanas uzskaitē Ārvalstu valūtu tirdzniecības un pārvērtēšanas peļņa/zaudējumi	(4)	(31)	(4)	(31)
Pārējie ienākumi	4 999	3 285	5 096	3 757
Pārējie izdevumi	661	862	809	926
Administratīvie izdevumi	(706)	(1 072)	(992)	(1 320)
Administratīvie izdevumi	(12 495)	(9 367)	(13 402)	(10 041)
Nolietojums	(1 894)	(659)	(2 022)	(913)
Uzkrājumu nedrošiem parādiem veidošanas rezultāts	(5 044)	(1 079)	(5 239)	(1 158)
Vērtības samazināšanās zaudējumi	290	185	379	277
Uzņēmumu ienākuma nodoklis	(2 360)	(1 975)	(2 881)	(2 221)
Pārskata perioda peļņa/zaudējumi	24 217	17 943	19 482	13 484

Grupas un Bankas darbības rādītāji¹

Pozīcijas nosaukums	Pārskata periodā		Iepriekšējā pārskata gadā	
	Grupa	Banka	Grupa	Banka
Kapitāla atdeve (ROE) (%)	25.55	32.50	26.77	26.52
Aktīvu atdeve (ROA) (%)	1.95	2.45	2.21	2.16

¹ uz gada bāzes

Informācija par reitingu aģentūru piešķirtajiem reitingiem

Hansapank (Igaunija) novērtējums²

	Vietējā valūtā		Ārvalstu valūtās		Finansiālais stiprums
	Īstermiņa depozītiem	Ilgtermiņa depozītiem	Īstermiņa depozītiem	Ilgtermiņa depozītiem	
Moody's New York	P-1 ³	Aa2 ⁴	P-1 ³	A1	C+ ⁵

	Īstermiņa reitings	Ilgtermiņa emitenta maksātspējas reitings	Individuālais reitings	Atbalsta reitings
Fitch London	F1	A	B/C	1

² Hansapank (Igaunija) ir AS Hansabanka mātes uzņēmums

³ paaugstināts 26.05.2006

⁴ paaugstināts 24.02.2007

⁵ paaugstināts 14.11.2005

Konsolidācijas grupas sastāvs

Nr.p.k.	Komersabiedrības nosaukums	Reģistrācijas numurs	Reģistrācijas vietas kods, reģistrācijas adrese	Komersabiedrības darbības veids ³	Daļa pamatkapitālā (%)	Balsttiesību daļa komersabiedrībā (%)	Pamatojums iekļaušanai grupā ⁴
1	AS Hansabanka	40003074764	Balasta dambis 1a, Rīga, LV-1048	BNK	100%	100%	MAS
2	SIA Hansa Līzings	40003240524	Kaļķu iela 26, Rīga, LV-1050	CFI	100%	100%	MS
3	SIA Baltijas Autolīzings	40003359984	Kaļķu iela 26, Rīga, LV-1050	CFI	100%	100%	MS
4	SIA Hansa Apdrošināšanas Brokeris	40003397986	Kaļķu iela 26, Rīga, LV-1050	CFI	100%	100%	MS
5	SIA Hansabankas Centrālā Ēka	40003552687	Balasta dambis 1a, Rīga, LV-1048	PUZ	100%	100%	MS
6	IPS Hansa Fondi	40003337582	Balasta dambis 1a, Rīga, LV-1048	CFI	100%	100%	MS
7	AS Hansa atklātais pensiju fonds	40003606528	Balasta dambis 1a, Rīga, LV-1048	PFO	100%	100%	MS

³ BNK- banka, APS- apdrošināšanas sabiedrība, ISA- ieguldījumu sabiedrība, PFO- pensiju fonds, CFI- cita finanšu iestāde, FPS- finanšu pārvaldītājsabiedrība, PUZ- palīguzņēmums

⁴ MS- meitas sabiedrība, KS- kopsabiedrība, MAS- mātes sabiedrība.

Informācija par bankas vadību

31.03.2007

Padomes sastāvs

Vārds, uzvārds

Erkki Raasuke
Aivo Adamson
Kristina Siimar

Iegemamais amats

Padomes priekšsēdētājs
Padomes loceklis
Padomes locekle

Valdes sastāvs

Vārds, uzvārds

Māris Avotiņš
Girts Bērziņš
Ansis Grasmanis
Elmārs Prikšāns
Irina Pigozne
Toms Siliņš
Oksana Sivokobijska
Tina Kuze

Iegemamais amats

Valdes priekšsēdētājs
Valdes loceklis
Valdes loceklis
Valdes loceklis
Valdes locekle
Valdes loceklis
Valdes locekle
Valdes locekle

Informācija par akcionāru sastāvu

31.03.2007

Galvenais akcionārs

AS Hansapank

Akciju skaits

186 042 333

Kopsumma LVL

186 042 333

Ieguldījumi pamatkapitālā, %

100%

Riska politika un pārvaldīšana

Grupa ievēro Hansabank Grupas riska politiku. Grupas riska politika izriet no pārliecības, ka organizācijas panākumi ir atkarīgi no risku efektīvas pārvaldīšanas, atbilstošas novērtēšanas un pastāvīgas uzraudzības. Riskam pakļautajiem aktīviem jābūt pietiekami diversificētiem un tirgus riskam - ierobežotam. Operacionālajiem riskiem jābūt minimāliem. Gan metodiskās, gan ikdienas riska pārvaldīšanas pamatā ir neatkarības princips, kam jāgarantē optimāls risku un ieņēmumu līdzsvars.

Risku pārvaldīšanu 2006. gadā ievērojami ietekmēja jaunā Bāzeles vienošanās par minimālā kapitāla prasībām bankām (Bāzele II), kas stāsies spēkā 2007. gadā. Ieviestas vairākas jaunas riska pārvaldības metodes, kas ļauj daudz precīzāk un savlaicīgāk noteikt kredītriska apmēru. Ar to palīdzību Hansabank Grupa var aprēķināt lielākās daļas klientu kredītpieteikumu un esošo kredītliģumu risku.

Pieaugošais mūsu darbības apjoms visas Baltijas mērogā un nepārtrauktā tehnoloģiju attīstība liek risku pārvaldībai pastāvīgi koriģēt tās metodoloģijas un līdzekļus, kas tiek izmantoti risku ierobežošanai. Augošie kredītu apmēri prasa precīzāku novērtēšanu, lai labāk atklātu un apzinātu tās tendences, kurām varētu būt negatīva ietekme uz aktīvu kvalitāti.

Nepārtrauktā attīstība un tas, ka arvien vairāk tiek izmantoti pašapkalpošanās kanāli, liek mums lielāku uzmanību pievērst mūsu tehnoloģiju stabilitātei un drošībai.

Hansabank Grupa ievēro šādus riska politikas vispārīgos principus:

- uzņemties riskus tikai pazīstamās jomās. Ikvienam darbiniekam jāpazīst attiecīgais aizņēmējs un pilnībā jāizprot katra konkrētā darījuma saturs, lai spētu noteikt ar to saistītos riskus.
- izvairīties no pārāk lieliem darījumu riskiem.
- izvairīties no riska uzņemšanās saistībā ar tādiem darījumiem, kas pakļauti ievērojamiem juridiskiem riskiem vai neskaidrai atbildībai.
- jomās, kam raksturīga nepietiekama kontroles vide, jāveic proaktīvi pasākumi, lai mazinātu pārmērīgus zaudējumus, ko varētu radīt procesu, sistēmu un personāla riski.
- mums uzticētajai klientu informācijai piemērot augstākos konfidencialitātes standartus.
- izvairīties no darījumiem, kas varētu kaitēt Grupas reputācijai.
- finanšu aspekts – risks vienmēr izvērtējams attiecībā pret paredzamo atdevi.
- zaudējumu paredzēšana – Hansabank Grupai jāievēro proaktīva pieeja risku pārvaldīšanai.
- sadarbība ar klientu – Darbiniekiem jābūt gataviem kopā ar klientu noteikt un novērtēt riskus, lai rastu gan klientam, gan Grupai pieņemamu risinājumu.
- atbildība – Ikviens darbinieks ir personiski atbildīgs par produktu riska profila kvalitāti vai aizņēmēju.
- droša risku kontrole – Risku pārvaldīšanas pamatprincipi ir dubultais pilnvarojums un funkciju nodalījums.

Hansabank Grupas risku pārvaldīšanas vispārīgie principi nav mainījušies, un galvenais mērķis joprojām ir novērst lielus zaudējumus, kas varētu apdraudēt Grupas kapitālu un rezerves. Visu risku uzņemšanās un pārvaldīšanas pamatā ir apzināta rīcība. Hansabankas valde ir atbildīga par risku politiku ieviešanu biznesa struktūrvienībās un par jebkādu Hansabank Grupas neto aktīvu vērtības samazināšanos. Valde kopā ar Grupas Risku vadības daļu nosaka risku pārvaldīšanas standartus visas Grupas mērogā un maksimālās pieļaujamā riska robežas.

Galvenie Grupas Risku vadības nodaļas pienākumi ir šādi:

- Hansabank Grupas risku novērtēšanas standartu izstrāde un ziņojumu sagatavošana par riskiem izplatīšanai visā organizācijā un iesniegšanai valdei un padomei.
- Pieļaujamā riska līmeņa un risku profila uzraudzība Hansabank Grupā.
- Riska politikas ieviešana.
- Tādu risku mazināšana (apdrošināšana, uzņēmējdarbības turpināšanas plānošana, IT risku pārvaldīšana), kuriem var būt katastrofālas sekas (ārkārtīgi lieli zaudējumi, zema varbūtība).
- Risku pārvaldīšanas un kontroles vides uzraudzība.

Par vispārējo risku pārvaldīšanas funkciju Grupā ir atbildīgs Riska vadības daļas vadītājs. Riska vadības daļas vadītājs ir atbildīgs par kopējo principu un metožu ieviešanu dažādu risku noteikšanai, novērtēšanai un pārvaldīšanai, kā arī attiecīgo ziņojumu sagatavošanai. Visā organizācijā ikvienai riska funkcijai ir atsevišķi to pārvaldītāji, kas ir neatkarīgi no biznesa struktūrvienībām.

Hansabank Grupā visi lēmumi tiek pieņemti centralizēti, un ievērojamo risku gadījumā lēmumu pieņemšanā tiek ievērots konsensa princips. Lēmumus par riskiem, ko uzņemas dažādas zemāka līmeņa struktūrvienības, atbilstoši to pilnvarām pieņem vietējās riska komitejās. Šajās komitejās ietilpst attiecīgo vietējo struktūrvienību augstākās vadības pārstāvji un riska pārvaldīšanas darba grupas pārstāvji. Nenožīmīgu risku gadījumā tiek piemērotas individuālas kompetences, kas parasti nozīmē to, ka par katru šādu risku tiek pieņemti atsevišķi lēmumi.

Stikāka informācija par finanšu un operacionāliem riskiem sniegta zemāk.

Kredītrisks

Kredītrisks ir potenciālie zaudējumi, kas Hansabank Grupai rodas, ja aizņēmējs nespēj pildīt savas līgumā paredzētās saistības. Kredītrisks veido lielāko daļu no visiem Hansabank Grupas riskiem, un tas piemīt gandrīz visiem tādiem parastajiem kredīta produktiem kā aizdevumi, līzings, kredītkartes, garantijas un atvasinātie līgumi.

Kredītriska pārvaldīšanas principi

Kredītriska pārvaldīšana tiek veikta, pamatojoties uz Swedbank Grupas kredītpolitiku, kas nosaka vienotus kredīta piešķiršanas standartus visiem Hansabank Grupas uzņēmumiem. Šī politika nosaka šādus principus:

- kredīts parasti jāatmaksā no pamatdarbības naudas plūsmas,
- starp risku un atdevi, kas saistīta ar katru atsevišķo klientu ir jābūt līdzsvaram;
- ievērojama apjoma kredītu gadījumā lēmumu pieņēmējiem jābūt skaidrai izpratnei par klienta kredītspēju un kredīta mērķi;
- mūsu klientiem jābūt labai kredītvēsturei.

Kredītriska pārvaldīšanas pamatā ir adekvāts aizņēmēja kredītspējas novērtējums. Potenciālajām līgumslēdzējām pusēm pirms jebkāda būtiska ar kredītu saistīta lēmuma pieņemšanas obligāti jāsaņem riska reitings. Riska reitingu nosaka, izmantojot riska novērtēšanas sistēmu, kas atbilst attiecīgās līgumslēdzējas puses vai darījuma lielumam un sarežģītībai. Aizņēmēja novērtējums ir nozīmīgs ieguldījums klientu attiecību pārvaldībā – jo lielāks ar klientu saistītais risks, jo vairāk uzmanības tiek pievērstas tā kredītspējai. Pēc aizdevuma piešķiršanas Hansabank Grupa pastāvīgi uzrauga klienta kredītspēju un ķīlas patieso vērtību. Izsniegto kredītu riska reitings jāatjauno pietiekami bieži, vismaz reizi gadā. Hansabank Grupai būs vieglāk rast pieņemamu risinājumu attiecībā uz nedrošiem kredītiem, ja iespējamā problēma tiks apzināta pēc iespējas agrāk.

Iekšējie riska reitings ir svarīgs instruments kredītriska uzraudzībā un kontrolē. Ņemot vērā to, cik svarīgi ir nodrošināt, lai iekšējo risku novērtējums būtu atbilstošs un precīzi tiktu atspoguļota katra kredīta kvalitāte, par kredītriska novērtēšanas metožu izstrādi, veikto novērtējumu tālāko pārbaudi, kredītiem kuri ir zem būtiskuma līmeņa, un individuālo reitingu noteikšanu kredītiem, kuri ir virs nozīmīguma līmeņa, atbildīga ir neatkarīga kredītriska nodaļa.

Lai gūtu priekšstatu par riskiem portfeļa līmenī, Hansabank Grupas riska pārvaldīšanas speciālisti vienu reizi gadā veic jutīguma analīzes testu, kurā galvenā uzmanība tiek pievērsta dažādu iespējamu, bet mazticamu notikumu ietekmei uz bankas kapitāla pietiekamības līmeni. Šādi notikumi, citu notikumu vidū, ietver iespējamību, ka makroekonomiskās vides ietekmes vai nozares izmaiņu rezultātā palielinās saistību neizpildes procents vai lielākie aizņēmēji nepilda savas saistības.

Iekšējie riska reitingi ir svarīgs instruments kredītriska uzraudzībā un kontrolē. Ņemot vērā to, cik svarīgi ir nodrošināt, lai iekšējo risku novērtējums būtu atbilstošs un precīzi tiktu atspoguļota katra kredīta kvalitāte, par kredītriska novērtēšanas metožu izstrādi, veikto novērtējumu tālāko pārbaudi, kredītiem kuri ir zem būtiskuma līmeņa, un individuālo reitingu noteikšanu kredītiem, kuri ir virs nozīmīguma līmeņa, atbildīga ir neatkarīga kredītriska nodaļa.

Lai gūtu priekšstatu par riskiem portfeļa līmenī, Hansabank Grupas riska pārvaldīšanas speciālisti vienu reizi gadā veic jutīguma analīzes testu, kurā galvenā uzmanība tiek pievērsta dažādu iespējamu, bet mazticamu notikumu ietekmei uz bankas kapitāla pietiekamības līmeni. Šādi notikumi, citu notikumu vidū, ietver iespējamību, ka makroekonomiskās vides ietekmes vai nozares izmaiņu rezultātā palielinās saistību neizpildes procents vai lielākie aizņēmēji nepilda savas saistības.

Individuālo risku novērtēšanas nolūkā Hansabank Grupas kredītportfelis ir sadalīts piecās kategorijās, kurās attiecīgais risks tiek novērtēts, izmantojot atbilstošu riska reitinga sistēmu. Segmentācijas pamatā galvenokārt ir klientu juridiskais statuss un lielums. Pašvaldītājam un valstij izsniegtajiem kredītiem Hansabank piemēro vienkāršotu pieeju, riskus novērtējot vai nu pēc ārējās kredītreitinga aģentūras veiktiem risku novērtējumiem vai visam portfelim kopumā.

Hansabankas kredītportfelis sadalīts kategorijās, ņemot vērā šādus kritērijus:

- banku institūcijas tiek identificētas pēc līgumslēdzēja puses veida, proti, tās ir bankas vai finanšu institūcijas, kam attiecīgā valsts institūcija piešķirusi kredīvēstības licenci;
- korporatīvie klienti ir uzņēmumi, kuru kopējie no Hansabank Grupas saņemtie kredīti pārsniedz 0,8 miljonus eiro;
- korporatīvie klienti – MVU -ir uzņēmumi, kuru kopējie no Hansabank Grupas saņemtie kredīti ir robežās no 0,2 līdz 0,8 miljoniem eiro;
- mazie klienti - MVU - ir uzņēmumi, kuru kopējie no Hansabank Grupas saņemtie kredīti nepārsniedz 0,2 miljonus eiro;
- privātpersonām izsniegtie kredīti tiek identificēti pēc kredītīguma slēdzēja, kas ir privātpersona, un tālāk klasificēti atbilstoši produktu grupām (piemēram, hipotekārie kredīti, noma, atjaunojamās pamatsummas kredīti un citi kredīti).

Šo kategoriju kredīti, kā likums, saņem saistību nepildīšanas varbūtības (Probability of Default) (SNV) reitinga aplēsi 12 mēnešu periodam. Saistību nepildīšanas varbūtības aplēse atspoguļo varbūtību, ka līgumslēdzēja puse ekonomisku apstākļu dēļ nebūs spējīga atmaksāt savu parādu vai, ka jebkādas būtiskas kredīsummas atmaksa tiks kavēta ilgāk par 90 dienām. Visi kredīti, izņemot bankām izsniegtos kredītus, saņem saistību nepildīšanas zaudējumu (Loss Given Default) (SNZ) aplēsi, kas norāda zaudējumu apmēru, pieņemot, ka attiecīgās saistības nav izpildītas. Mazie kredīti (mazie uzņēmumi un privātpersonas) saņem kredīta konversijas faktora (Credit Conversion Factor) (KP) aplēsi, kas norāda saistību neizpildes brīdī neizmantotās kredīta summas daļu.

SNV, SNZ un KP aplēses ir galvenie riska rādītāji, kas tiek izmantoti, lai noteiktu paredzamos un neparedzamos zaudējumus Hansabank Grupas portfeli. Šie riska rādītāji līdz ar citām metodēm izmantojami arī lēmumu pieņemšanā saistībā ar riska/atdeves rādītājiem, problemātisko kredītu noteikšanā, iespējamo, kredītu zaudējumiem izveidojamo uzkrājumu apmēra noteikšanā un periodiskā kredītrisku uzraudzībā.

Finanšu riski

Finanšu riski ir riski, kas norāda, ka Bankas bilances vai ārpusbilances pozīcijas ir pakļautas tādu tirgus faktoru kā procentu likmju, valūtas kursu, vērtspapīru un preču cenu izmaiņām. Likviditātes risks arī tiek uzskatīts par finanšu risku, ja Banka nav spējīga pildīt savas īstermiņa saistības, neradot ievērojamas izmaksas.

Finanšu risku pārvaldība Hansabank Grupas ietvaros balstās uz šādiem diviem pamatprincipiem: kopīga risku uzņemšanās un valdes un padomes ieviestie risku pārvaldīšanas principi, par ko pienācīgi informēti visi darbinieki un kas ir vienādi visiem Hansabank Grupas uzņēmumiem.

Grupas politika nosaka, ka mūsu risku portfeļiem ir zems riska profils, visas pozīcijas ir ierobežotas un caurskatāmas. Visas finanšu risku komponentes tiek regulētas un novērtētas, attiecīgās regulēšanas un novērtēšanas metodes ir pamatotas ar pilnīgām instrukcijām. Finanšu riski, kurus Hansabank Grupa ir uzņēmusies, vienmēr tiek novērtēti attiecībā pret paredzamo aktīvu atdevi.

Neatkarīgu kontroli pār finanšu riskiem nodrošina atsevišķa organizācijas struktūrvienība, kas pakļauta tieši valdei un ir pilnīgi neatkarīga no citām struktūrvienībām, kas saistītas ar lēmumu pieņemšanu attiecībā uz finanšu risku uzņemšanos.

Aktīvu – saistību pārvaldīšana

Aktīvu – saistību pārvaldes komiteja (ASP) ir atbildīga par Hansabank Grupas riska profila un aktīvu – saistību struktūras noteikšanu Swedbank Grupas Finanšu komitejas un Bankas Padomes noteiktajās riska robežās. Aktīvu – saistību pārvaldīšana ir centralizēta, bet meitas bankām ir zināma neatkarība Hansabank Grupas ASP vai Hansabank Grupas Finanšu komitejas noteiktajās robežās. Komiteja nosaka limitus riskam pakļautās vērtības (Value-at-Risk) (VaR)), likviditātes, aktīvu – saistību struktūras, kapitalizācijas, pašu kapitāla riska, ārvalstu valūtas maiņas un procentu likmju pozīcijai.

Aktīvu un pasīvu pārvaldes daļa (Treasury) īsteno ikdienas aktīvu – saistību pārvaldīšanu, pārvaldot likviditātes, procentu likmju, termiņu nesakritības, kapitalizācijas un tirdzniecības pozīcijas. Grupas Tirgus riska daļa neatkarīgi uzrauga Grupas aktīvu – saistību riskus un attiecīgās pozīcijas. Finanšu komiteja nosaka limitus finanšu institūcijām, sadala riska limitus starp struktūrvienībām ASP noteiktajās robežās un apstiprina tirgus riska metodoloģijas un noteikumus. Komiteja nosaka arī individuālos limitus produktiem, kuriem raksturīgs tirgus risks.

Likviditātes risks

Likviditātes risks rodas, kad Banka nevar izpildīt savas saistības noteiktajā termiņā, jo tā nespēj realizēt savus aktīvus vai saņemt nepieciešamo finansējumu. Likviditātes risks rodas arī tādā gadījumā, ja Banka nespēj likvidēt savas tirgus pozīcijas, ievērojami nepazeminot tirgus cenas.

Bankas likviditātes risku pārvalda Aktīvu un pasīvu pārvaldes daļa (Treasury department) atbilstoši noteiktajiem limitiem un saskaņā ar tādām pieņemtām politikām kā Hansabankas Likviditātes pārvaldīšanas politika (Hansabank's Liquidity Management Policy). Likviditātes pārvaldīšanas politika ietver arī Bankas ārkārtas rīcības plānu vadītājiem un atbildīgajām amatpersonām, tajā paredzēti piesardzības pasākumi, kas jāīsteno likviditātes krīzes gadījumā. Hansabank likviditātes stratēģija paredz atbalstu visiem tās meitas uzņēmumiem likviditātes un kapitāla pārvaldīšanas jomā.

Bankas likviditātes risku pārvalda Aktīvu un pasīvu pārvaldes daļa (Treasury department) atbilstoši noteiktajiem limitiem un saskaņā ar tādām pieņemtām politikām kā Hansabankas Likviditātes pārvaldīšanas politika (Hansabank's Liquidity Management Policy). Likviditātes pārvaldīšanas politika ietver arī Bankas ārkārtas rīcības plānu vadītājiem un atbildīgajām amatpersonām, tajā paredzēti piesardzības pasākumi, kas jāsteno likviditātes krīzes gadījumā. Hansabank likviditātes stratēģija paredz atbalstu visiem tās meitas uzņēmumiem likviditātes un kapitāla pārvaldīšanas jomā.

Banka nodrošina, ka jebkurā brīdī pieejamo likvīdo aktīvu summa nav mazāka par 25% no tādām īstermiņa saistībām kā noguldījumi uz pieprasījumu, diennakts noguldījumi un neizmantotie overdrafti. Likvīdie aktīvi ietver naudu, noguldījumus Centrālajā bankā, kā arī augsta reitinga un likvīdus parāda vērtspapīrus ar mainīgu procentu likmi un īstermiņa vietējās valdības obligācijās. Banka arī nodrošina, ka tā vienmēr izpilda regulējošo institūciju noteiktās likviditātes prasības attiecībā uz tās spēju apmierināt saistības uz pieprasījumu un saistības, kuru atlikušais termiņš nepārsniedz 30 dienas.

Bez klientu noguldījumiem Grupas finansējuma avoti ietver arī dažādus naudas un kapitāla tirgus instrumentus. Īstermiņa finanšu instrumenti ietver kontu negatīvos atlikumus (overdraftus), kredītlīnijas, starpbanku aizņēmumus ar termiņu no vienas diennakts līdz trim mēnešiem, vērtspapīru atpakaļpirkuma (repo) līgumus, iespēju likvidēt vērtspapīru īstermiņa pozīcijas un klientu noguldījumus, kas vienmēr bijis ļoti stabils finansējuma avots. Vīdēja termiņa finanšu instrumenti ietver galvenokārt banku aizņēmumus ar termiņu, kas nepārsniedz 5 gadus. Ilgtermiņa finansējumu veido banku aizņēmumi ar termiņu, kas pārsniedz 5 gadus, obligācijās un pašu kapitāls.

Valūtas risks

Valūtas risks rodas no nelabvēlīgām izmaiņām ārvalstu valūtas kursos attiecībā pret Latvijas latu (LVL).

Hansabankas Finanšu tirgus daļa pārvalda valūtas risku, ņemot vērā šādus ierobežojumus:

- katrai atsevišķai ārvalstu valūtai tiek noteikts maksimālais atklātās valūtas pozīcijas limits, kas nepārsniedz 10% no Grupas pašu kapitāla,
- atklāto ārvalstu valūtas pozīciju kopsumma nedrīkst pārsniegt 25 milj. LVL,
- atklāto ārvalstu valūtu īso pozīciju kopsumma, kā arī garo pozīciju kopsumma nepārsniedz 15% no Grupas pašu kapitāla;
- atklāto ārvalstu valūtu pozīciju VaR limits ir 100,000 EUR.

Procentu likmju risks

Hansabankas Aktīvu un pasīvu pārvaldes daļa pārvalda procentu likmju risku, ņemot vērā šādus ierobežojumus:

- ierobežojums attiecībā uz jutīgumu pret procentu likmju izmaiņām: galveno valūtu griezumā tiek analizētas grupas neto aktīvu vērtības izmaiņas pie procentu likmju paralēlas novirzes par 100 bāzes punktiem, atsevišķi tiek summēti pozitīvie un negatīvie vērtības izmaiņu rezultāti, no šīm kopsummām tiek izvēlēta lielākā absolūtā vērtība, kas nedrīkst pārsniegt 8 milj. eiro (ieskaitot atsevišķus ierobežojumus 1.5 milj. EUR apmērā attiecībā uz aktīviem, kas tiek novērtēti, pamatojoties uz to tirgus vērtību).

Procentu likmju risks

Hansabank Grupas Aktīvu un pasīvu pārvaldes daļa pārvalda procentu likmju risku, ņemot vērā šādus ierobežojumus:

- ierobežojums attiecībā uz jutīgumu pret procentu likmju izmaiņām: ja visās procentu liknēs paralēlas novirzes pārsniedz 100 bāzes punktus, Hansabank Grupas aktīvu vērtības samazinājums nedrīkst pārsniegt 21,5 milj. eiro (ieskaitot atsevišķus ierobežojumus 5 milj. EUR apmērā attiecībā uz aktīviem, kas tiek novērtēti, pamatojoties uz to tirgus vērtību).

Bez tam procentu likmju riska pārvaldībā tiek izmantota arī procentu ieņēmumu jutīguma analīze. 2006. gadā tika uzsākta struktūrveidojošo procentu likmju risku novērtējuma un tā ietekmes uz neto procentu ieņēmumiem modelēšana.

Tirgus risks

Banku tirgus riskiem pakļauj pozīcijas, kas atrodas dažādu tirgus faktoru (procentu likmju, ārvalstu valūtu kursu, finanšu instrumentu un attiecīgo vērtspapīru cenu) ietekmē. Atbildība par šīm pozīcijām gulstas uz struktūrvienībām, kurām ir tiesības uzņemties tirgus riskus. Visām pozīcijām jābūt attiecīgi apstiprinātām atbilstoši noteiktajiem risku limitiem. Visus riska limitus un riskam pakļautos aktīvus novērtē un attiecīgo informāciju sniedz neatkarīga Tirgus riska vadības daļa.

Tirgus riska pārvaldīšanā tiek ievērotas šādas vadlīnijas:

- tirgus riska vadības pamatā ir visas Hansabank Grupas līmenī noteiktā politika,
- riska novērtējuma modeļi tiek izstrādāti un atjaunoti centralizēti,
- tirgus riska limitu noteikšanā tiek ievērots lejupejošais princips (top-to-bottom principle) un Hansabank Grupas līmenī noteiktie riska koncentrācijas limiti. Šie limiti tiek noteikti pēc dubultā pilnvarojuma principa;
- Hansabank Grupā tirgus riska pārvaldīšana tiek veikta centralizēti, proti, visas biznesa struktūrvienības risku pozīcijām izmanto kopīgu IT platformu – tas ļauj nodrošināt lejupejošu risku uzraudzību.

Iespējamo zaudējumu novērtēšanā tiek izmantota riskam pakļautās vērtības (Value at Risk) metode, kas atspoguļo maksimālo iespējamo zaudējumu no konkrēta portfeļa vienas dienas laikā, pamatojoties uz 99% varbūtību. Analīzes pamatā ir attiecīgā instrumenta vēsturiskās viena gada nesvērtās vērtības svārstības (volatility). Opciju portfeļus ierobežo kopējais portfelim noteiktais atvērtais delta limits (total portfolio open-delta limit) un atsevišķo emitentu limiti. Arī nelineārā riska limiti tiek noteikti un tas tiek novērtēts katru dienu, veicot stresa testēšanu.

Riska pārvaldīšanas un novērtēšanas modeļi tiek regulāri novērtēti, izmantojot atpakaļejošus testus, salīdzinot ikdienas pozīciju peļņu vai zaudējumus ar tās pašas dienas attiecīgās pozīcijas iespējamā riska novērtējumu. Tirgus riska nodaļa regulāri pārskata Hansabank Grupas izmantotos novērtējuma modeļus. Tā analizē arī jaunus modeļus, kas varētu uzlabot esošo risku novērtēšanas procesu. Tirgus riska nodaļa sadarbojas ar biznesa struktūrvienībām jaunu produktu izstrādē, kas ļauj klientiem ierobežot savus tirgus riskus vai pārveidot šos riskus pieņemamā formā.

Hansabank Grupa izmanto riskam pakļautās vērtības (VaR) aprēķina metodoloģiju, kas atbilst Swedbank AB metodoloģijai. VaR modeļi iekļauti visi finanšu instrumenti, kas pakļauti procentu likmju riskam vai valūtas riskam, visi šie riski tiek aplēsti katru dienu un šo aplēšu rezultāti paziņoti visām tām Hansabank Grupas struktūrvienībām, kas uzņēmušās attiecīgos riskus. Riski, kas saistīti ar akciju pirkšanu un pārdošanu, tiek novērtēti iekšējā riska aplēses modeļa ietvaros, izmantojot bāzes finanšu instrumentu vērtības vēsturisko svārstīgumu, neaplūkojot nekādas korelācijas ar dažādām pozīcijām.

Operacionālais risks

Riska pārvaldības principi

Pamatojoties uz operacionālā riska pārvaldības principiem, Hansabank Grupa cenšas saglabāt zemāko iespējamo riska līmeni, vienlaikus tiecoties nepārsniegt pieņemamu izmaksu līmeni. Hansabank Grupa neuzņemsies nekādus nepārvaldāmus vai neierobežotus riskus, pat ja šādā gadījumā varētu palielināt ierņēmumus.

Darījumu veikšanai darbinieku amata aprakstos vai atsevišķā rīkojumā noteikti īpaši limiti un nosacījumi. Lai mazinātu riskus, kas izriet no cilvēku kļūdains vai krāpnieciskas darbības, Hansabank Grupa piemēro dubultā pilnvarojuma principu, saskaņā ar kuru visus darījumus vai darbības apstiprina vismaz divi darbinieki.

Banka uzskata, ka efektīvas operacionālo risku pārvaldīšanas pamatā ir ikviena darbinieka izpratnes paaugstināšana par šiem riskiem. Galvenie nosacījumi, kā izvairīties no ikdienas zaudējumiem, ir atbildības par risku pārvaldīšanu nodošana biznesa struktūrvienībām, katra darbinieka izpratnes par riskiem paaugstināšana un stingras kontroles vides izveide. Kopš 1999. gada beigām operacionālā riska attēlošanai un pārvaldīšanai Hansabanka ir izmantojusi starptautiski atzītu metodi – kontroļu pašnovērtējuma sistēmu (Control Self Assessment (CSA)). Saskaņā ar šo CSA metodi riski tiek identificēti un pārvaldīti biznesa struktūrvienībās – tur, kur tie faktiski rodas. Atbilstoši CSA par risku apzināšanu, novērtēšanu un uzraudzību ir atbildīgas attiecīgās biznesa struktūrvienības, kamēr riska pārvaldības un iekšējās revīzijas speciālisti šīm biznesa struktūrvienībām sniedz konsultācijas un nepieciešamo palīdzību, kā arī apkopo rezultātus. Šī metode samazina ārējās kontroles īpatsvaru un risku novērtēšanas procesā iesaista Hansabank Grupas darbiniekus, tādējādi nodrošinot labāku pamatu risku izpratnei. Lai novērstu riskus, papildus pašnovērtēšanas funkcijai ir izveidota arī kredītkontroles funkcija.

Grupā ieviesta krīzes vadības sistēma, kas palīdz samazināt zaudējumus no notikumiem, kuru iestāšanās varbūtība ir maza, bet kuru iestāšanās gadījumā iespējama spēcīga nelabvēlīga ietekme. Attiecībā uz notikumiem, kas saistīti ar IT vai fizisko drošību, Hansabanka ir izstrādājusi ārkārtas darbības scenārijus un konkrētus rīcības plānus. 2006. gadā tika pieņemti darbā speciāli darbinieki, kas risinās jautājumus, kas saistīti ar uzņēmējdarbības nepārtrauktības nodrošināšanu, kā arī veikta ārkārtas darbības plānu testēšana.

Bāzele II

Operacionālā riska pārvaldīšanā Hansabank Grupa nolēmusi piemērot standartizētās pieejas līmeni saskaņā ar Bāzele II kapitāla pietiekamības noteikumiem. Hansabank Grupa jau iepriekš ir ieviesusi lielāko daļu prasīto metožu, piemēram, zaudējumu datu bāzi, riska pašnovērtējumu un biznesa plānus ārkārtas situācijām. Tika aprakstīts un ieviests arī modelis mūsu biznesa darbības attēlošanai, sadalot to 8 biznesa jomās saskaņā ar Bāzeles sistēmu. Pamatojoties uz šo modeli, tiek aprēķinātas kapitāla izmaksas. 2006. gada augustā Hansabank Grupa iesniedza pieteikumu regulatora apstiprinājuma saņemšanai, un saskaņā ar mums pieejamo informāciju kapitāla tirgus uzraudzības institūcija FSA (Financial Supervisory Authority) to ir pieņēmusi. Galīgais visaptverošais apstiprinājums (ieskaitot arī kredītriska novērtēšanas attīstītās pieejas (IRB) apstiprinājumu) sagaidāms 2007. gadā.

Riska profils

Tā kā arvien vairāk procesu tiek automatizēti un arvien vairāk tiek izmantoti arī elektroniskie kanāli, Bankas vispārējais riska profils arvien vairāk kļūst IT-centriska. Vietējā riska pārvaldības funkcija, kas aptver arī operacionālos riskus, tiek nepārtraukti attīstīta, un darbā ir pieņemts operacionālā riska pārvaldnieks.

Lai finansētu zaudējumus, kas radušies operacionālo risku īstenošanās rezultātā, Hansabank Grupa ir rezervējusi summu, kas aprēķināta saskaņā ar iepriekšējā sadaļā aprakstīto modeli (Bāzele II), kā kapitāla rezervi. Attiecībā uz tā saucamo pārpalikuma risku (remnant risk), kam iestājoties, var rasties ievērojami zaudējumi, bet ko nav iespējams iekšēji diversificēt vai kura iekšēja diversifikācija nav ekonomiski izdevīga, Hansabank Grupa izmanto risku apdrošināšanu.